

UTVÁŘENÍ MÍSTA

PŘÍRUČKA K VYTVÁŘENÍ KVALITNÍCH VEŘEJNÝCH PROSTRANSTVÍ

RECENZE PUBLIKACE

Nadace Partnerství, která je spolu se čtyřmi sesterskými organizacemi v Polsku, Maďarsku, Rumunsku a Slovensku součástí středoevropského konsorcia, podporovaného americkou nadací German Marshall Fund se zabývá kromě nadační činnosti vydáváním publikací pro komunitní plánování, věnovaných zejména úpravě a obnově veřejných prostranství. Po publikacích „Život mezi budovami“ (J. Gehl) a „Místo pro život“ se setkáváme s publikací „Utváření místa“, která byla vydána v roce 2003.

Kniha je překladem publikace americké autorky Kathleen Maddenové, doplněným řadou českých příspěvatelů o příklady komunitního plánování v České republice. Závěrem podává souhrnné informace o systému územního plánování u nás.

Participace veřejnosti je u nás považována stále za něco problematického. Politikům a profesionálům komplikuje život a novináři se o ní zajímají tehdy, když se demonstruje, sepisují se petice a aktivisté se přivazují k buldozerům.

Publikace je užitečná zejména proto, že popisuje možnosti komunity a zdůrazňuje, že musí včas a intenzivně spolupracovat s místními politiky. Zároveň upozorňuje na odbornickou slepotu a aroganci, která v projektech často ignoruje oprávněné, i když často neobratně vyjádřené zájmy místních obyvatel.

V úvodu jsou stručně popsány metody komunitního rozvoje, tvorba vize komunity, utváření místa a plánovací víkend.

Plánovací víkend je intenzivní, krátkodobé setkání lidí, které příslušné místo dobře znají a chtějí si vyměnit své názory a zkušenosti. Další možností je *interpretace místního dědictví*, která může mít i zajímavé ekonomické výsledky. *Výměnné pobyt pro péči o krajinu* jsou v praxi v zahraničí dlouhodobě ověřeny a přinášejí úspěchy. *Pozemkové spolky* jsou organizace, které pečují o konkrétní cenné pozemky, které je nutno chránit.

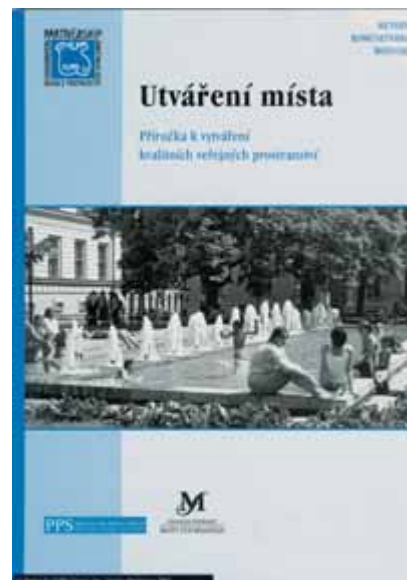
Dále je v publikaci uveden překlad americké části. V první kapitole se zdůvodňuje, proč jsou specifická místa pro obec tak důležitá. Je definován význam místa pro život komunity, identitu obce a economic-

ký přínos míst, vliv na zlepšení životního prostředí a prostor pro kulturní akce. Zde je namísto drobná poznámka. To, co považují Američané za největší hodnotu, tj. bezpečná pěší dostupnost, chodníky lákající k procházce, setkávání obyvatel, řada malých obchodů, hospůdek a kavárniček, je prozřetím běžné prostředí našich maloměst, historických center i některých předměstí. Je jen otázkou času a naší hlouposti, zda-li si tyto zcela přirozené atributy necháme zničit automobilismem a nákupními centry.

V kapitole hodnotící atraktivitu míst, je hodnocena dostupnost, pohodlí a vzhled, využití, aktivity a sociální kontakty. Jsou analyzovány také příčiny neoblíbenosti veřejných prostor, kterými jsou nedostatek míst k sezení a k setkávání, špatně umístěný vstup do veřejných prostranství nefunkční (i když velmi výtvarné a architektonické) prvky, špatně vedené pěší cesty a nadvláda vozidel (k tomu u nás přidejme řidičskou bezohlednost). Neoblíbenosti přispívají holé zdi, monumentální prostory a špatně umístěné zastávky MHD.

V další kapitole je dokumentován aktivní přístup k utváření veřejných prostranství. Aktivní přístup komunity je založený na komunikaci s odbornou autoritou. Nedostatečné zapojení komunity do projektu většinou vyplývá z těchto skutečností: občané jsou osloveni až po vypracování projektu, není využit potenciál komunity, realizace projektu je náročná a trvá příliš dlouho a nedostatečná vzájemná komunikace orgánů veřejné správy.

V kapitole „Zásady pro vytváření kvalitních míst“ jsou popsány prvky vedoucí k úspěšné realizaci. Je to vytvoření komunity, která umí srozumitelně formulovat své zájmy a umění definovat živé místo namísto abstraktního projektu. Dále je to umění spojit se s vhodnými (finančně silnými) partnery a umění vypracovat negativní stanoviska. Důležitá je znalost konkrétního místa, kterou je nutno doplnit nezbytnými průzkumy a formulací vize. Heslo „forma podporuje funkci“ vyzývá, aby i laikové měli možnost zamyslet se nad funkcí a provozem příslušného místa. S tím také souvisí sdružování prvků

do funkčních celků. Heslo „začněte petuniemi“ je velmi účinné. Jednoduché, levné a rychlé výsledky většinou lidi motivují. Jsou-li však v zápětí petunie likvidovány bagrem, kopajícím vodovod, je na dlouhou dobu s iniciativou konec. Heslo „není to otázka peněz“ není možno chápat absolutně. Jisté však je, že relativně levné a rychlé úpravy, po kterých však následuje dobrý management a údržba, jsou účinné. U nás dobře známe drahá výtvarná díla, po krátkém čase zdevastovaná, nákladné kašny, které jsou vyschlé, anebo plné špíny a odpadků. Heslo „projektem to nekončí“ znamená, že realizace je pouze začátkem užívání místa. Místo se vyvíjí a mění a management příslušného prostoru na to musí reagovat. Tato kapitola je kromě amerických příkladů doplněna i úspěšnými realizacemi komunitních projektů u nás.

Další kapitola je příručkou pro hodnocení veřejných prostranství. Je popsáno, proč je příslušné místo úspěšné, jak místo funguje, jaké aktivity zlepšují místo. Jsou popsány metody, jak měřit příjemnost místa, dostupnost a společenskost (sociabilitu) místa.

Závěrem jsou uvedeny praktické rady a postupy komunitního plánování, zahrnující metody průzkumů, metody jednání, rozhovory a dotazníky.

Závěr knihy je opět českým dodatkem, uvádí přehled úspěšných pilotních projektů. Tato kapitola je ukončena přehledem

„občan a územní plánování“, který byl zpracován na základě materiálů ÚÚR.

Publikace „Utváření města“ je užitečnou příručkou pro místní komunity, jak se zapojit do procesu plánování svého území. Americký text přináší univerzálně platné poznatky, které jsou však přece jenom vázané na jinou ekonomickou a právní realitu. Podle uvedených českých pilotních

projektů je však možno usoudit, že i u nás se komunitní plánování úspěšně vyvíjí a spolupracuje s orgány veřejné správy na úseku územního plánování.

*Ing. arch. Josef Markvart
Ústav územního rozvoje Brno*

[UTVÁŘENÍ MÍSTA, PŘÍRUČKA K VYTVÁŘENÍ KVALITNÍCH VEŘEJNÝCH PROSTRAN-

STVÍ, PROJECT FOR PUBLIC SPACES, INC. 2002, ČESKÉ DOPLŇKY NADACE PARTNERSTVÍ 2003; AUTORKA AMERICKÉHO ORIGINÁLU: KATHLEEN MADDEN, EDITOR ČESKÉHO VYDÁNÍ: ROBERT SEDLÁK, VYDÁNÍ PRVNÍ, 99 STR., ISBN: 80-239-0614-3]

Pozn. redakce: Tato publikace je součástí knihovního fondu odborné knihovny Ústavu územního rozvoje Brno.